

“Qarabağ mövzusu bizim üçün heç zaman tükənməyəcək”

“BİZ” filminin Heydər Əliyev Sarayında keçirilən təqdimatı Silahlı Qüvvələr Gününə gözəl töhfələrdən biri oldu. Sənədli filmin pandemiyanın karantin qaydalarına uyğun keçirilən qapalı təqdimatı zaldakı tamaşaçıların yaddaşını yenidən vərəqlədi, onlara sonsuz emosiya, göz yaşı, həyəcan və şanlı ZƏFƏR-dən doğan qürur yaşatdı. Mədəniyyət Nazirliyinin dəstəyi ilə “Azərbaycanfilm” studiyası və Bakı Media Mərkəzinin birgə işi olan “BİZ” sənədli filminin rejissoru, Bakı Media Mərkəzinin icraçı direktoru Orman Əliyevlə söhbətimiz də filmin ideyası, çəkiliş prosesi və Mərkəzin gələcək planları haqqındadır.

EMOSİYALARI TAMAŞAÇIYA ÖTÜRMƏK

- Orman müəllim, “BİZ” filmi Vətən Müharibəsindəki böyük Qələbəmizdən sonra tamaşaçılara yenidən böyük qürur və şərəf hissi bəxş elədi, Qarabağ müharibəsi ilə bağlı yaddaşımızı yenidən vərəqlədi. Mən zaldakı tamaşaçıların böyük ajiotajını hiss elədim, təqdimatdan sonra sosial şəbəkələrdə yazılan emosiya dolu rayları oxudum. Bu baxımdan sənədli salnamənin təsir gücü ortadadır. Filmin ideyası necə yarandı, formatı necə düşüldü?

- 44 günlük Vətən Müharibəsi dövrü hər birimiz üçün gərgin keçdi. Hər bir yaradıcı insan kimi mən də həmin dövrdə nəse yaratmaq, öz fikrimi bildirmək haqqında düşünürdüm. İnsanların hamısında bir həyəcan olduğunu müşahidə edirdim. Müharibə qəflətən baş verdi və bizim üçün də gözənlilməz oldu. Həmin vaxt insanlar müxtəlif hissələr keçirdilər: cəbhədən xəbər gözləyir, rəsmi informasiyaları, sosial medianı səbirsizliklə izləyirdilər. 44 gün bizim üçün həm böyük, həm qısa müddət oldu. Kapitulyasiya aktı imzalanan gecə hər birimiz oyaq idik. Mən cənab Prezidentin çıxışını eşidən kimi dərhal fotoaparatomla küçəyə çıxdım. Həmin gün axşamədək insanların zəfər sevincini ifadə edən kadrlar çəkdim. Çoxdan duymadığım hissələrlə dolu idim. Elə bil xalqda çoxdan qələbə aqlığı vardı: insanlar sevinir, fərəhdən ağlayırdılar. Sanki hamı birbirini tanıyırdı. Sanki hamı eyni ananın övladı idi. Bu cür anlar az olur və onda xalqın birliyi, millətin biri-birinə bağlılığını bütün varlığına hiss edirsən. Mən bir daha əmin oldum ki, bu emosiyaları tamaşaçıya ötürmək, bu hissələri toplayıb bir filmə cəmləşdirmək istəyirəm. Məlumdur ki, o vaxt təhlükəsizlik baxımından çəkiliş qrupları, o cümlədən media nümayəndələri cəbhə bölgəsinə buraxılmırdı. Yaradıcı, xüsusən audiovizual insanlar üçün material problemi vardı. İstənilən audiovizual məhsulun da əsası materialdır. Xüsusən sənədli filmin çəkiliş zamanı biz daha çox videogörüntü və sənədli material əsasında işləyirik. Mən “hansı formatdan istifadə edim”, “hadisələri hansı formatda təqdim edim”- deyə çox düşür-

nürdüm. Uzun müddət sosial şəbəkələrdə yayılan materialları, xalq arasında məşhurlaşan videoları izlədim. Bu filmin ideyası da onda yarandı. Mən o dövrdə məşhur olan qəhrəmanları tapmaq, o insanlarla söhbət etmək, onların obrazlarını ekrana gətirmək, video çəkən vaxt yaşadıkları hissələri bir filmə toplamaq istədim. Nəticədə “BİZ” filmi alındı.

- Filmdə arxa və ön cəbhə arasında körpü yaradan kadrlar var. Müharibə davam edən günlərdə sosial şəbəkələrdə çox statuslar yazıldı, çox videolar paylaşıldı. Hər birində də həyəcan, göz yaşı, emosiya, qürur... Qəhrəmanlarınızı necə seçdiniz? Niyə məhz onlar ekrana gətirildi?

“BİZ” filminin rejissoru, Bakı Media Mərkəzinin icraçı direktoru Orman Əliyev:
“Bir daha əmin oldum ki, bu hissələri toplayıb bir filmə cəmləşdirmək istəyirəm”

- Əslində materiallar çox idi. Bütün videoları bir filmin xronometrajına yerləşdirmək çox çətin idi. Şübhəsiz, biz müəyyən bir seçim etməli idik. Düzdür, mən bunu tamaşaçıya deyə bilmirəm. Bununla bağlı hərbiçilər üçün nəzərdə tutulan qapalı premyerada səhnədən səsləndim. İndi də oxuculara sizin qəzet vasitəsilə yenidən səslənmək imkanım var: filmə göstərə bilmədiyim qəhrəmanlardan üzr istəyirəm! Çünki o qəhrəmanlar saysız-hesabsızdır. Filmin xronometrajına və digər texniki faktorlara görə bir çox qəhrəmanlardan istifadə edə bilmədik. Format olaraq film öyrəşdiyimiz horizontal görüntüdən deyil, vertikal görüntüdən başlayır. Biz çəkiliş zamanı qəhrəmanlarımızı bir neçə kameradan çəkirdik. Onlardan biri - əsas kamera vertikal quraşdırılmış kamera idi. Bu vertikal görüntü ilə biz danışan qəhrəmanları başdan-ayağa kimi göstərə bilirdik. Müasir dövrdə smartfonlar həyatımıza daxil olub və bu, görüntüyə də təsir edir. Fikir vermisinizsə, bu gün sosial şəbəkələrdə yayılan videoların 90 faizi horizontal görüntüdür. Bu sənədli filmlərə, müasir film estetikasına da təsir edir. Artıq klassik kanonlar dəyişir. Öyrəşdiyimiz 16:9 formatı da dəyişir. Bugünkü

dövr sənədli filminə əsas, informasiyanı - görüntünü və həmin videofaktı tamaşaçıya çatdırmaqdır. Bunun horizontal və ya vertikal formatda olması fərq eləmir. Bəli, mən bu filmi sıfırdan çəksəydim, sosial şəbəkələrdə yayılmış görüntülərdən istifadə etməsəydim, yəqin ki, klassik 16:9 horizontal formatında olacaqdı. Ssenari-də bütün emosiyaları qoruyub saxlamaq, danışan insanların görüntüsünü itirməmək istəyirdim. Yaradıcı qrupla daxili müzakirələrimiz zamanı bəzən mənə “gəlin, tamaşaçının fikrini yandırmayacaq” deyirdilər. Fikrimcə, bizim beynimiz çox unikalır. Əgər eyni zamanda 20 pəncərədən çox görüntüdə eyni dramaturgiya inkişaf edirsə, xüsusi olaraq bir görüntüyə və ya bir pəncərəyə baxmağa ehtiyac yoxdur. Filmdə görüntü olaraq ağır və həyəcan doğuran kadrlar vardı - Bərdənin, Gəncənin və Tərtərin bombalanması ilə bağlı görüntülər. Bunlar videofaktlardır və onların sənədli kinoda, xüsusilə müharibə mövzusunda kinoda olmalarını vacib hesab edirəm. Sadəcə, uzun müddət təqdimatın formatını axtarırdım: “Bunu necə göstərim ki, tamaşaçı həm baxsın, həm də gələcəkdə kanalı dəyişməsin”- deyə düşünürdüm. Film boyunca musiqi və kadrlara müəllifin müdaxiləsi yoxdur. Yeni müəllifin manipul-

bağlı olan məsələdir. Mən daha çox sənədli film rejissoruyam. Bakı Media Mərkəzinə gəlməmişdən qabaq İctimai Televiziya-da çalışırdım və “Carçifilm” Mərkəzinə yaradanlardan biri olmuşam. Ondan əvvəl - “Lider” telekanalında çalışdığım dövrdə “Azərbaycan” redaksiyasında müxtəlif mövzularda 30-dan çox sənədli filmin rejissoru olmuşam. Ruhən sənədli filmə bağliyam və bu janrı daha çox sevirəm. Bəlkə nə vaxtsa bədii filmə də gələcəyəm. Müharibə mövzusunda - insan fəlakəti ilə bağlı mövzularda çəkmək çətinidir. Hesab edirəm ki, bu mövzuda sənədli kinolara çox böyük ehtiyac var. Bəli, müharibə bitib. Müharibədən sonra işləmək həm asandır, həm də iş daha çoxdur. Amma media müharibəsi bitməyib və həmişə davam edəcək.

- “BİZ”in çəkiliş prosesi nə qədər davam etdi?

- Sırf çəkiliş günlərini və montajı daxil etsək, çəkiliş 4 ay davam etdi. Respondentləri tapmağa və arxivləri toplamağa daha çox vaxt getdi. Mən çalışırdım ki, bu dövr ərzində Bakı Media Mərkəzinin fəaliyyəti dayanmasın. Çünki sənədli film üzərində çalışanda materialın içərisində yaşayırsan, amma bununla yanaşı, məşğul olmalı olduğun cari işlər də var.

Bəli, biz filmin festival həyatını da düşünürük. Filmin Silahlı Qüvvələr Günündə qapalı təqdimatında ölkəmizdə səfərdə olan Türkiyə Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin böyük nümayəndə heyəti iştirak etdi. Onlarla qeyri-rəsmi görüşdə bir neçə festivala dəvət aldım. Yəqin ki, biz Türkiyədən başlayacağıq. Heç şübhəsiz, filmi bir neçə Avropa festivalına da göndərmək istəyəcəyik. Amma müharibə vaxtı bir sıra Avropa dövlətlərinin ölkəmizə münasibətini də gördük.

ŞUŞA HAQQINDA FİLM

- Bakı Media Mərkəzi işğaldan azad olunan rayonlar haqqında silsilə filmlər çəkməyi planlaşdırırmı?

- Biz bir neçə dəfə həmin ərazilərdə olmuşuq. Unikal materiallarımız var. Xarı bülbül festivalının, Şuşada bayram namazının çəkilişini biz həyata keçirmişik. Qarabağ mövzusu bizim üçün heç zaman tükənməyəcək. Bundan sonra daha çox sənədli, bədii filmlər çəkiləcək, layihələr həyata keçiriləcək.

Hazırda Şuşanın alınması ilə bağlı bir sənədli film üzərində çalışırıq. Bəxtimiz gətirdi ki, Şuşa alınandan sonra çəkiliş qrupumuzda ora ezam etməyə icazə verildilər. Qələbədən dərhal sonra bizim çəkiliş qrupu əsgərlərlə birlikdə Şuşaya girib və yaradıcı heyət uzun müddət orda yaşayıb, unikal görüntülər çəkməyə nail olub. Fotoqraf Zaur, rejissor Cavidan və operatorumuz Əli əsgərlərlə bərabər uzun müddət Şuşada susuz vəziyyətdə, işsiz şəraitdə yaşayıblar. Biz artıq həmin eksklüziv fotolardan istifadə edirik. Hesab edirəm ki, ilin sonuna yeni sənədli filmimiz hazır olacaq. Filmdə Azərbaycan əsgərinin Şuşanı hansı igidliklə azad etməsini, böyük zəfəri necə qazanmasını göstərmək istəyirik.

- “BİZ”in təqdimatından sonrakı hissələriniz maraqlıdır...

- Təqdimat günü bir neçə dəfə aqışlar səsləndiyini müşahidə etdim. İnsanlar ağlayır, gülür, sevinirdilər... Çox müsbət enerji aldım. Bir daha öz özüme “Orman, sən öz sənətini unutmamalısan” dedim. Düzdür, bu dövrdə prodüser olaraq ölkəmiz üçün çox vacib sənədli filmlər hazırlamışıq. Amma bir rejissor olaraq bunlar qəribə hissələr idi: “Necə oldu, bu emosiyalara nail oldum?”- deyə film boyu düşünür və buna görə Yaradana şükür edirdim. Çoxdandır belə hissələr yaşamamışdım. Görünür, film boyu nəyisə ötürə bildim ki, o emosiyalar yenidən özümə qayıtdı.

Bundan sonra da işimizi bu istiqamətdə davam etdirəcəyik. Qarabağ qaytarmaq istəyimiz göstərdi ki, biz bütöv olmaq üçün çalışmışıq. Biz indi hər an - istər Azərbaycandan kənarda, istər ölkə daxilində həmin bütövlüyü hiss edirik. Bizi “BİZ” edən budur!

Tərənə Məhərrəmov

DAHİ ÇOX TAMAŞAÇI ÜÇÜN

- Belə bir fikir var ki, “Müharibə haqqında ən yaxşı film həmişə müharibədən sonra çəkilir”. Bu film də müharibədən sonrakı vaxtın məhsuludur. “Tamaşaçıya mesaj” fikrinə rəğmən siz real faktlar əsasında bədii film də çəke bilərsiniz. İndiki realıqda isə maraqlıdır: gerçəyi çatdırmaq baxımından bədii filmlə müqayisədə sənədli filmin fərqi nədir?

- Bu, daha çox mənim özümle